

Sygn. akt VU 56/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSO Magdalena Marczyńska

Protokolant Alicja Jesion

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku K. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o prawo do wypłaty odsetek

na skutek odwołania K. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 3 grudnia 2013 r. sygn. (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawcy K. B. prawo do odsetek ustawowych od wyrównania emerytury przyznanego decyzją organu rentowego z dnia (...) roku.

VU 56/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 3 grudnia 2013 roku Zakład Ubezpieczeń Oddział w T. odmówił wnioskodawcy K. B. prawa do wypłaty odsetek za opóźnienie w wypłacie emerytury. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że decyzja powyższa wydana została w ustawowym terminie, to jest w wynikającym z art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto podniósł, że Sąd nie orzekł o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu świadczenia. A skoro tak, to żądanie wypłaty odsetek jest nieuzasadnione.

Od decyzji tej wnioskodawca K. B. odwołał się w dniu 7 stycznia 2014 roku.

Organ rentowy wnosił o oddalenie odwołania.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca K. B. wystąpił w dniu 9 maja 2012 roku z wnioskiem o przyznanie prawa do emerytury.

Do wniosku załączył oświadczenie o rodzaju wykonywanych prac w Zakładach (...) w T. i wniósł o zaliczenie do pracy w warunkach szczególnych okresów: od 28 października 1968 roku do 30 sierpnia 1969 roku na stanowisku tokarza, od 27 stycznia 1975 roku do 30 listopada 1988 roku na stanowiskach mistrza, specjalisty p.o. kierownika i kierownika w (...) P. oraz kierownika w (...) i od 1 marca 1991 roku do 31 października 1994 roku na stanowisku specjalisty w (...). Ponadto załączył karty obiegowe, angaże i umowy o pracę z ww. zatrudnienia, określające szczegółowo, jakie stanowiska i w jakich wydziałach wnioskodawca zajmował.

(dowód: wnioski o emeryturę k. 1-3, oświadczenie k. 6, dokumenty z akt osobowych k. 8 – 26 – w aktach emerytalnych przy wniosku o emeryturę z dnia 9 maja 2012 roku)

W związku z tym, że K. B. występował o prawo do emerytury po raz pierwszy w dniu 20 lipca 2009 roku organ rentowy dysponował także dokumentami w postaci dwóch świadectw pracy w warunkach szczególnych wydanych wnioskodawcy przez Zakłady (...) S.A. w T. w dniu 3 marca 1999 roku.

(dowód: świadectwa pracy k. 43, 45 – w aktach emerytalnych przy wniosku o emeryturę z dnia 20 lipca 2009 roku)

Decyzją z dnia 31 maja 2012 roku organ rentowy odmówił przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury. Organ rentowy stwierdził, że wnioskodawca nie wykazał żadnego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych, a nadto nie rozwiązał stosunku pracy.

Po wydaniu ww. decyzji wnioskodawca złożył w ZUS świadectwo pracy dokumentujące rozwiązanie stosunku pracy z dniem 31 maja 2012 roku.

Decyzją z 15 czerwca 2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury, ponieważ wnioskodawca nie wykazał żadnego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych.

(dowód: decyzje k. 40, 47, świadectwo pracy k. 42 – w aktach emerytalnych przy wniosku o emeryturę z dnia 20 lipca 2009 roku)

Od decyzji z dnia 31 maja 2012 roku oraz z dnia 15 czerwca 2012 roku wnioskodawca odwołał się do Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. Wniósł o przyznanie prawa do emerytury. Podniósł, że dostarczył do organu rentowego dokumenty świadczące o pracy w warunkach szczególnych, a nie zaliczenie przez ZUS ani jednego dnia pracy w ZWCh (...) do pracy w warunkach szczególnych jest „skutkiem nieprawidłowej interpretacji rodzaju wykonywanej pracy”.

W toku postępowania w sprawie VU 685/12 organ rentowy wyjaśnił, że nie zaliczył wnioskodawcy żadnego okresu pracy do pracy w warunkach szczególnych, ponieważ:

- w okresie od 28 października 1968 roku do 30 sierpnia 1969 roku wnioskodawca pracował na stanowisku tokarza i wykonywał prace przy wybijaniu, oczyszczaniu i wykańczaniu odlewów (Wykaz A, Dział III, poz. 8), ale był zatrudniony w branży chemicznej, a nie hutnictwie u przemysłu metalowym w odlewni staliwa, żeliwa, metali nieżelaznych i rur;

- w okresie od 27 stycznia 1975 roku do 30 kwietnia 1979 roku oraz od 1 listopada 1981 roku do 30 listopada 1988 roku wnioskodawca pracował na stanowiskach mistrza i kierownika w wydziałach pomiarowym i technicznym i nie można uznać, że był to rodzaj prac wymienionych w wykazie A, Dział XIV, poz. 24, tj. dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wymienione są prace wymienione w wykazie;

- w okresie od 1 maja 1979 roku do 31 października 1981 roku oraz od 1 grudnia 1998 roku do 30 czerwca 1999 roku wnioskodawca pracował na stanowisku specjalisty, które to stanowisko nie zostało wymienione wśród rodzaju prac uprawniających do nabycia prawa do emerytury wymienionych w wykazie A lub B do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2012 roku w sprawie VU 685/12 Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 15 czerwca 2012 roku i przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury od dnia(...)roku.

W uzasadnieniu powyższego wyroku Sąd Okręgowy, powołując się na zeznania przesłuchanych świadków oraz wnioskodawcy stwierdził, że wnioskodawca wykazał, iż pracował w warunkach szczególnych co najmniej 15 lat. Była to praca określona w Wykazie A Dziale XIV poz. 24, załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym

charakterze. Tym samym Sąd Okręgowy uznał, że niezasadnie organ rentowy odmówił wnioskodawcy prawa do emerytury i przyznał wnioskodawcy to prawo od dnia (...) roku (do dnia 5 listopada 2012 roku wnioskodawca uprawniony był do zasiłku chorobowego).

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją organ rentowy. Podniósł, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, iż Sąd Okręgowy uznał za pracę w warunkach szczególnych jedynie zatrudnienie wnioskodawcy w okresach od 27 stycznia 1975 roku do 30 kwietnia 1979 roku oraz od 1 listopada 1981 roku do 30 listopada 1988 roku. Jest to więc okres 11 lat, 4 miesięcy i 2 dni, a nie okres co najmniej 15-letni.

Wyrokiem z dnia 2 października 2013 roku Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację organu rentowego. W uzasadnieniu tego rozstrzygnięcia podniósł, że Sąd Okręgowy ustalił, iż wnioskodawca wykazał zatrudnienie w warunkach szczególnych nie tylko w okresach od 27 stycznia 1975 roku do 30 kwietnia 1979 roku na stanowisku mistrza i od 1 listopada 1981 roku do 30 listopada 1988 roku na stanowisku kierownika, ale także od 1 maja 1979 roku do 30 października 1981 roku i od 1 grudnia 1988 roku do 30 czerwca 1990 roku, kiedy to był specjalistą. Sąd Apelacyjny zauważył, że Sąd Okręgowy pomyłkowo jedynie nie wymienił okresów, w których wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku specjalisty, choć czynności i rodzaj prac oraz obowiązki wnioskodawcy w tych okresach ustalił. Jak podniósł Sąd Apelacyjny, okresy zatrudnienia wnioskodawcy na wszystkich ww. stanowiskach to prace w warunkach szczególnych wymienione w Wykazie A Dziale XIV poz. 24, załącznika do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze

(okoliczności niesporne)

Odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi w sprawie III AUa 10/13 doręczony został organowi rentowemu w dniu 5 listopada 2013 roku. W dniu 29 listopada 2013 roku organ rentowy, w wykonaniu powyższego orzeczenia, wydał decyzję, którą przyznał wnioskodawcy zaliczkę na poczet przysługującej emerytury. W decyzji tej przyznano także wnioskodawcy wyrównanie emerytury za okres od 6 listopada 2012 roku do dnia 30 listopada 2013 roku.

(dowód: odpis wyroku k. 2 , decyzja z dnia 29 listopada 2013 roku k. 17 – w aktach emerytalnych)

We wniosku z dnia 5 listopada 2013 roku K. B. wniósł o przyznanie emerytury wraz z odsetkami. W następstwie tego wniosku ZUS wydał zaskarżoną w niniejszej sprawie decyzję.

(okoliczności niesporne)

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Wydając zaskarżoną decyzję, organ rentowy powołał się na przepisy art. 118 ust. 1 i ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 1440), zwanej dalej ustawą. Zgodnie z treścią art. 118 ust. 1 ustawy organ rentowy wydaje decyzję w sprawie prawa do świadczenia lub ustalenia jego wysokości po raz pierwszy w ciągu 30 dni od wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania tej decyzji, z uwzględnieniem ust. 2 i 3 oraz art. 120. Natomiast art. 118 ust. 1a ustawy stanowi, że w razie ustalenia prawa do świadczenia lub jego wysokości orzeczeniem organu odwoławczego za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji uważa się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia organu odwoławczego.

W świetle powyższych unormowań podkreślić należy, że wyjaśnienie okoliczności niezbędnych do wydania decyzji należy do organu rentowego. Nie zmienia tego faktu wejście w życie art. 118 ust. 1a ustawy. Przepis ten ma bowiem wąski zakres przedmiotowy. Jego wykładnia systemowa prowadzi do wniosku, że na potrzeby ustalenia odpowiedzialności organu rentowego z tytułu opóźnienia w ustaleniu lub wypłacie świadczeń, sens wyrażonej w tym przepisie normy prawnej jest następująca: „Za dzień wyjaśnienia ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji,

uznaje się również dzień wpływu prawomocnego orzeczenia, o ile za nie ustalenie tych okoliczności odpowiedzialności nie ponosi organ rentowy” (tak: K. Ślęzak artykuł w Przeglądzie Sądowym 2006/2/94). Podobnie wypowiedział się Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 11 września 2007 roku w sprawie P 11/07, OTK-A 2007/8/97, w którym stwierdził, że przepis art. 118 ust. 1a jest zgodny z Konstytucją, ale tylko pod warunkiem ściśle określonej jego interpretacji. Ma on być rozumiany w ten sposób, że za dzień wydania ostatniej decyzji uznaje się dzień wpływu do ZUS prawomocnego orzeczenia sądu, gdy postępowanie nie było zawinione przez organ rentowy. W związku z tym w sytuacji, gdy uprawniony występuje z roszczeniem o zapłatę odsetek, obowiązkiem sądu jest ustalenie, czy za opóźnienie w ustaleniu lub wypłacie świadczenia odpowiedzialność ponosi organ rentowy.

Z materiału dowodowego sprawy VU 685/12 Sądu Okręgowego Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. oraz z dokumentów zgromadzonych w aktach emerytalnych wnioskodawcy wynika jednoznacznie, że za opóźnienie w przyznaniu świadczenia wnioskodawcy odpowiedzialność ponosi organ rentowy. Podnieść bowiem należy, że już z dokumentów złożonych przez K. B. przy wnioskach o prawo do emerytury w postaci umów o pracę, angaży oraz świadectwa pracy w warunkach szczególnych wynikało, iż wnioskodawca był zatrudniony w takich warunkach przez co najmniej 15 lat. Organ rentowy, odmawiając przyznania wnioskodawcy tego prawa powołał się na to, że nie można uznać, iż praca wnioskodawcy:

- na stanowiskach mistrza i kierownika w okresach 27 stycznia 1975 roku do 30 kwietnia 1979 roku i od 1 listopada 1981 roku do 30 listopada 1988 roku była pracą w zakresie dozoru inżynieryjno – technicznego na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie;

- na stanowisku specjalisty od 1 maja 1979 roku do 30 października 1981 roku i od 1 grudnia 1988 roku do 30 czerwca 1990 roku była pracą w warunkach szczególnych, bowiem stanowisko to nie zostało wymienione w Wykazie A lub B rozporządzenia Rady Ministrów w dnia 7 lutego 1983 roku.

Tym samym ZUS zakwestionował wystawione wnioskodawcy przez pracodawcę świadectwo pracy w warunkach szczególnych. Świadectwo to może być oczywiście poddane ocenie przez organ rentowy, albowiem jest to jedynie dokument prywatny w rozumieniu art. 245 k.p.c., który stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Dokument taki podlega kontroli zarówno co do prawdziwości wskazanych w nim faktów, jak i co do prawidłowości wskazanej podstawy prawnej. Sąd, a także organ rentowy, są zatem uprawnione do weryfikacji danych zawartych w świadectwie wykonywania prac w warunkach szczególnych, wystawionym przez pracodawcę. Jeżeli świadectwo to zawiera dane, które nie są zgodne z prawdą, nie mogą na jego podstawie dokonać ustaleń, od których uzależnione jest prawo do świadczeń emerytalnych. To samo dotyczy ujawnienia okoliczności, że wskazane w zaświadczeniu pracodawcy stanowisko pracy wykonywanej w szczególnych warunkach nie figuruje w wykazie powołanym w tym zaświadczeniu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2004 roku, I UK 15/04, OSNP 2005/11/161).

Jeśli jednak organ informacje zawarte w powyższym dokumencie kwestionuje nie może ograniczyć się do wskazania, że są one nieprawdziwe, ale bez szczegółowego uzasadnienia, znajdującego oparcie w materiale dowodowym lub w przepisach prawa. Tymczasem ZUS, nie zaliczając okresu zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku mistrza i kierownika do pracy w warunkach szczególnych, w ogóle nie podał uzasadnienia, Natomiast w zakresie zatrudnienia wnioskodawcy na stanowisku specjalisty wskazał jedynie, że nie zostało ono wymienione w Wykazie A lub B rozporządzenia Rady Ministrów w dnia 7 lutego 1983 roku, choć przecież pracodawca podał, iż w okresach tych wnioskodawca pełnił dozór inżynieryjno – techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie, która to pozycja w Wykazie A nie zawiera wskazania żadnych stanowisk pracy, ale odnosi się do rodzaju pracy wykonywanej.

Nie bez znaczenia jest także fakt, iż organ rentowy podjął decyzję, by wyrok wydany przez Sąd Okręgowy w sprawie VU 685/12 zaskarżyć apelacją. Apelacją, której zarzuty sprowadzały się do tego, iż Sąd Okręgowy przyznał wnioskodawcy prawo do emerytury, choć – zdaniem ZUS – ustalił, iż wykonywana przez wnioskodawcę praca w warunkach szczególnych to 11 lat, 4 miesiące i 2 dni, a nie okres co najmniej 15-letni. Jak jednak wynika z uzasadnienia

zaskarżonego rozstrzygnięcia, co podkreślił także Sąd Apelacyjny, Sąd Okręgowy w sprawie tej pomyłkowo jedynie nie wymienił okresów (dat), w których wnioskodawca wykonywał pracę na stanowisku specjalisty w sytuacji, gdy czynności i rodzaj prac oraz obowiązki wnioskodawcy na tym stanowisku ustalił i zaliczył do pracy w warunkach szczególnych.

Dodać należy, iż okoliczność, że w wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 14 listopada 2012 roku w sprawie VU 685/12 i wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 października 2013 roku w sprawie III AUa 10/13 nie orzeczono o odpowiedzialności organu rentowego za opóźnienie w ustalaniu prawa i wypłacie świadczenia nie pozbawia wnioskodawcy prawa do wypłaty odsetek.

Brak orzeczenia organu odwoławczego o odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji, o którym mowa w art. 118 ust. 1a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych nie pozbawia bowiem ubezpieczonego prawa do odsetek za opóźnienie w wypłacie świadczenia. W takiej sytuacji w procesie o odsetki od wypłaconego z opóźnieniem świadczenia należy przeprowadzić postępowanie dowodowe celem ustalenia, czy organ rentowy ponosi odpowiedzialność za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 marca 2011 roku, I UZP 2/11, Biul. SN 2011/3/25).

W świetle powyższego zasadne jest więc żądanie wnioskodawcy wypłaty odsetek ustawowych od wypłaconego świadczenia, albowiem zgodnie z art. 85 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn. Dz. U. z 2013r., poz. 1442), jeżeli Zakład – w terminach przewidzianych w przepisach określających zasady przyznawania i wypłacania świadczeń pieniężnych z ubezpieczeń społecznych lub świadczeń zleconych do wypłaty na mocy odrębnych przepisów albo umów międzynarodowych – nie ustalił prawa do świadczenia lub nie wypłacił tego świadczenia, jest obowiązany do wypłaty odsetek od tego świadczenia w wysokości odsetek ustawowych określonych przepisami prawa cywilnego. Nie dotyczy to przypadku, gdy opóźnienie w przyznaniu lub wypłaceniu świadczenia jest następstwem okoliczności, za które Zakład nie ponosi odpowiedzialności, co w sprawie przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury nie miało miejsca. Powyższe potwierdził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 2010 roku, I UK 345/09, LEX Nr 607445, którego teza brzmi: „zawarte w art. 85 ust. 1 u.s.u.s. określenie: "nie ustalił prawa do świadczenia" oznacza zarówno niewydanie w terminie decyzji przyznającej świadczenie, jak i wydanie decyzji odmawiającej przyznania świadczenia, mimo spełnienia warunków do jego uzyskania.

I dlatego, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji.